

Čas a dění / Dění a čas

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2013](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2013](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 27. 4. 2013
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 27. 4. 2013

Čas a dění / Dění a čas

Je třeba rigorózně odmítnout intuitivní představu (či myšlenku), že čas má jakousi primární samostatnost, zatímco dění je umožněno jen tam, kde mu čas jakoby předchází. Čas a časovost jsou aspekty dění; bez dění není žádného času. To ovšem nutně znamená, že povahu času (a časovosti) nemůžeme zkoumat odděleně od příslušného dění. Důležité je ovšem slovo „příslušný“: dění totiž není žádné kontinuum bez hranic a mezí, nýbrž původně je děním „událostí“ jakožto vnitřně integrovaných celků, které však mohou na sebe vzájemně reagovat. To, že se tyto událostní celky vůbec mohou setkávat a díky tomu na sebe reagovat, předpokládá, že sama událost (a tím její událostní dění) se netýká jen nitra události jako celku, ale že se nějak týká také jejího okolí: tím, jak se událost sama děje, děje se zároveň jakési časové (a ovšem i prostorové, ale to nyní necháváme stranou, od toho nyní abstrahujeme) „prostředí“, jakési časové pole, které – a to je podstatné – není „vybuzeno“, „indukováno“ výhradně aktuální fází události, nýbrž na němž se nějak (byť jinak odlišně) podílejí a účastní i fáze již proběhlé, jakož i fáze, k nimž má teprve dojít. Když tedy akceptujeme, že událost má ve svém průběhu v každé aktuální přítomnosti vztah ke své integritě vnitřní (tj. v rámci hranic události, rozumí se „uvnitř“), ale v jakési analogii také vztah k integritě svého časového (a ovšem i prostorového) „pole“, musíme – vzhledem k tomu, že žádná událost není sama a jediná (snad s výjimkou virtuálních událostí primordiálních, eventuelně i vyšších) – předpokládat, že pole jednotlivých událostí, které samy jsou od sebe vyděleny, naopak prostupuje polem ostatních jednotlivých událostí, zejména těch bližších. V úhrnu tato pole, vytvářená (indukovaná, vyvolávaná) jednotlivými (pravými) událostmi, se jeví jako něco od událostí samých odděleného a jim předcházejícího, ale to je jen mylný dojem. Jakmile je totiž nějaká událost „v chodu“ a „na postupu“ (po svém počátku), vždycky už tu jsou (a byly) nějaké události jiné a tím i ono multiplicitní „super-pole“ jimi vytvářené (indukované). Každá (pravá) událost se tedy „realizuje“ nejen výkonem svého vlastního „bytí“, ale také „výkonem“ vytváření příslušného časového (a prostorového) pole, díky němuž je přístupna reaktibilitě jiných událostí, ale díky kterému také sama dovede reagovat na jiné události. (Bližší analýza času a prostoru, eventuelně nově prostoročasu či časoprostoru, není legitimně možná, pokud by se chtěla omezit jen na fenomenální aspekt; základem tu musí být zkoumání povahy událostního dění, nějak ‚pojmově‘ modelovaného bez kritické distance od „zpředměťňování“.)

(Písek, 130427–1.)